

פרטי כלל מס.ג/50

מישיבת ועדת הכנסת שהתקיימה ביום
שלישי, כ"ב בסיון תשי"א, 26.6.51
בשעה 8.30

נ ו כ ח ו : י . שפרינצק - יו"ר הכנסת.

חברי הועדה:

י . הררי - היו"ר
פ . אילנית
מ . ארגוב
י . בר-יהודה
ד . בר-רב-האי
מ . בן-עמי
י . ברץ
י . בדר
ה . ברגר
א . ג'רג'ורה
ד . הכהן
צ . יהודה
מ . יערי
י . כסה
ש . כץ
ח . מגורי-כהן
ע . מימון
א . מזור
מ . נורוק
א . רוזנבלום
י . סרלין
א . צילינג
א . תבורי
ז . גלוסקא (בזכות דעה מייעצת)

מוזמנים:

ד . בן-גוריון - ראש הממשלה
א . גרנות - יו"ר הדירקטוריון של
הק"קל
מ . שנהבי
מ . שפירא - שר הפנים
ד"ר רוזנבלום - מנהל משרד הפנים
ח . למדן - יו"ר ועדת החקירה
הפרלמנטרית
ז . ורהפטיג
מ . רוזטי - מזכיר הכנסת
ח . ליאור - מזכיר יו"ר הכנסת
א . צידון - סגן מזכיר הכנסת.

1. הצעה לסדר-היום בענין הבחירות בעכו.
2. ועדת החקירה הפרלמנטרית
3. הקניית אזרחות לקרבנות ההשמדה.

י. שפירנצק - יו"ר הכנסת: אתמול הודיע היושב-ראש בישיבה לחבר הכנסת וילנר, שהנשיאות תדון בשאלה שהעלה, בקשר לבחירות בעכו ותחליט אם להביא את הענין לסדר-היום או לא. להצעתו של חבר הכנסת וילנר היו שני חלקים: א. הצעה לסדר-היום; ב. הצד התכליתי שבהצעה - ערובה לטוהר הבחירות שעומדות להתקיים בעכו. לעומת זאת מצאנו לכבדן להתקשר עם שר הפנים ולהודיע לו את הפרטים בשאלה זו. כן בקשנו לקבל מאת חבר הכנסת וילנר, את החומר הנוגע לענין. שר הפנים הודיע לנו שהוא ומנהל משרד הפנים יהיו הבקר בעכו ויבררו את המצב.

מצאתי לנחוץ להטביר דברים אלה והצעתי לחבר הכנסת וילנר לברר את השאלה בוועדת הכנסת, כאינטסטנציה מתאימה לערעורים מסוג זה.

בדרך כלל, עלי להעיר שלא היה כל צורך להפסיק את ישיבת המליאה אתמול. אך מכיון שהציקו ליושב-ראש בצורה כזו, לא היתה לו ברירה אחרת, אלא להפסיק את הישיבה לשם חיי-עצות. צשנן הצעות רבות לסדר-היום ולא ייתכן ליצור נוהג של הפסקת ישיבות הכנסת ב-10 בערב לשם התייעצות בשאלת הבאת הצעות אלו.

היו"ר י. הררי: בטרם אמסור את רשות הדיבור לאחם מחברי הועדה, עלי לציין כי ענין זה, לגופו, אינו שייך לוועדת הכנסת. ועדת הכנסת אינה עוסקת בעניני שלטון מקומי או בחירות לעיריות.

שנית, עלי להעיר הערה פרוצדורלית - וכאן אני מדבר לא כיו"ר הועדה - עד עתה היה הסדר כזה, שהנשיאות מחליטה איזו הצעה לסדר-היום להביא, ואנו נתנו לה סמכות מלאה להחליט איזו הצעה היא דחופה ואיזו לא; עד עתה לא היה זה מענינה של ועדת הכנסת להחליט, מכיון שהנשיאות נוצרה על מנת לקבל ולקחת על עצמה אחריות מסוימת. ייתכן שהיא החליטה טוב וייתכן שהחליטה רע, אך הנשיאות אינה יכולה להשתחרר מאחריות על-ידי העבדת דברים לוועדת הכנסת.

אני מציע לא לדון בענין זה. אגב, יושב-ראש הכנסת לא הכיב בפנינו שאלה זו - הוא רק סיפר לנו עובדות. גם חבר הכנסת וילנר לא הצלה בפנינו שאלה זו, ואני מציע להסירה מסדר-היום.

א. ציזלינג: הענין נוגע לא רק לוועדת הפנים, מפני שהוא נוגע גם לענין הבחירות לכנסת. הדרך של הקניית תעודות זהות במקרה זה, וגם דרך הבצוע של הבחירות העירוניות בעכו, עשויות להשפיע על הנהלת הבחירות לכנסת כולה.

שנית, אני מצטער מאד - זו זכותו של יושב-ראש הכנסת - אך אני רשאי להביע את צערי על הפעם הראשונה של הערת יושב-ראש הכנסת נגד פעולת יושב-ראש הישיבה. (י. שפירנצק: אינני מאשים את היושב-ראש, אלא את חברי הכנסת שהביעוהו לכך.)

הנשיאות לא נהגה כדין בזה שלא המשיכה את הישיבה. ועדת הכנסת החליטה שעניני הבחירות קודמים לכל הענינים האחרים.

נתגלתה שקרוריה ממדרגה ראשונה, שיש לה הוכחות, בסדר קבלת תעודות הזהות והכנסת הבחירות בעכו. היה ענין של לחץ בתוך משרדי ממשלה על בוחרים ובקורת על-ידי מזכיר מפלגה בתוך משרד ממשלתי. אני מתפלא על שר הפנים שאינו שומר על כבוד משרדו - או שהוא שותף לזה - ואם אינו שותף לזה, על שום מה אינו מעכב את הבחירות. כיצד אפשר בשאלה כזו, לעכב דיון מה.

א. ציזלינג: אתמול בבוקר בקשנו מועדת הבחירות לאשר ועדה שתראה מה נעשה שם, וחברי מפא"י, שהאחרים על עך, שחתמו על זה (ד. בר-רב-האי: אולי זו חתימתכם?) (א. תבורי: אולי זו פרובוקציה?) חברי מפא"י לא הסכימו לאותה ועדה. (היו"ר י. הררי: מה ענין ועדת הכנסת לועדת הבחירות?) ייתכן, שצריך לברר שאשת סגן הקצין הלקחה את עצמה. אם כך - בנקשה תבררו את זה. הענין הזה נוגע לועדת הכנסת, ולכנסת, מפני שהוא נוגע לטוהר הבחירות במדינה כולה.

אני פונה אל שר הפנים בבקשה לעכב את הבחירות ואל הכנסת אני פונה ותובע דיון בענין.

היו"ר י. הררי: חבר הכנסת ציזלינג אמר שקבלנו החלטה שעניני בחירות קודמים לכל. החלטתנו מ-5 ליוני היתה סכוונת לתיקון אחד ולא לכל התיקונים. עד עכשיו היה עוד חוק אחד, שלגביו נתנו את אותו הפירוש, אך הוא בא בדרך הקבועה והרגילה ונתקיימה בו קראתה ראשונה ושניה. (א. ציזלינג: גם את זה אפשר להביא בצורת חוק)

בקשר עם עצם הדברים, מי שסבוכ שאין ועדת הכנסת צריכה לדון בענין זה, אין זאת אומרת שהוא סבור שכל מה שהיה בעכו היה בסדר. עלינו להחליט תחילה אם ענין זה שייך לועדת הכנסת או לא.

ה צ ב ע ה

בעד בירור הענין בוועדת הכנסת - 8
בעד זה שאין ועדת הכנסת בכנסת
לענין זה - 9

ה ו ח ל ט

אין ועדת הכנסת מעמידה על סדר-יומה את ענין הבחירות העירוניות בעכו ואת הענין הפרוצדורלי של דחיפות ההצעה לסדר-היום, כי ועדת הכנסת אינה מטפלת בבחירות לשלטונות המקומיים, וקביעת מועדי הבירור לסדר-היום הוא מענינה של נשיאות הכנסת.

י. בר-יהודה: אנחנו נפנה לנשיאות והיא תצטרך להחליט. אם היא תסכים להעמיד את זה לדיון באופן דחוף, לא יהיה כל צורך לבוא לוועדת הכנסת.

היו"ר י. הררי: ועדת הכנסת אינה קובעת מה דחוף. ישנו כלל אחד והוא, שיש להגיש את ההצעות 12 שעות קודם לכן לנשיאות.

אנו עוברים לשאלת ~~החלטת~~ החופה אחרת, המוצעת אלינו על-ידי יושבת-ראש ועדת החקירה הפרלמנטרית, ח. למדן.

2. ועדת החקירה הפרלמנטרית:

ח. למדן - יו"ר ועדת החקירה: לאחר שתיים או שלש ישיבות של הועדה, נתקלנו בבעיה שהעמידה בסימן שאלה את סמכותה של ועדת החקירה הפרלמנטרית בדיון וצענין הנידון, ובישיבה האחרונה של הועדה הוחלט בהתנגדות של חבר אחד ובהסנעות של שניים, להביא את הדבר בפני הכנסת, ולקבל סמנה הוראות. בעניתי אתמול להצעת יושב-ראש הכנסת, והחלטתי להביא את הענין קולם לוועדת הכנסת.

לעצם הענין: כאשר נגשנו לעבודה בין העצורים היה חלק ששוחרר בערבות וחלק שישב במעצר. כאשר הזמנו מבין אלה כמה אנשים, קבלנו ידיעה בעל-פה שאחד העצורים שהוזמן על-ידנו אינו יכול לבוא בפנינו. הזמנו אותו כפעם השניה יחד עם עוד שני בעצורים אחרים, ובפעם השניה קבלנו ידיעה ממנהל בית-הסוהר, שפרקליט המדינה מתנגד שנשמע עדות מפי עצורים תוך מהלך החקירה. לאחר תשובה זו, נפגשנו עם היועץ המשפטי של המדינה, היות ופרקליט המדינה כפוף לו, והוא אמר לנו שאמנם פרקליט המדינה אינו רשאי להתנגד, כי חבר נמצא בסמכותו הוא והוא מקבל על עצמו לסלק את התנגדותו של פרקליט המדינה. יחד עם זאת הוא הודיע שלועדת החקירה אין סמכות להוציא צו הבאה לגבי אנשים הנמצאים במעצר. זכות זו של מתן צו הבאה בפני הועדה, נתונה רק בידי בית-הדין הגבוה לצדק, או אם רוצים לקצר את הדרך, בפני השופט החוקר. הוא יעץ לנו לפנות לבית-הדין הגבוה לצדק ולבקש ממנו רשות להביא את העצורים. אנחנו הזכרנו לו את סעיף 5 שבחוק האגבא בפיקסה ג', של פקודת ועדות החקירה, האומר שיש סמכות לוועדה להזמין את כל היושב בפלשתיה (א"י). הוא אמר שזה נכון, אך בפקודת בתי-הסוהר יש תקנה, נדמה לי מס' 93, האומרת שאסור יכול להיות טוזמן רק על-ידי שופט חוקר, שופט מחוזי, או קצין רושם קרקעות, ובאותה פקודה הממשלה או הפרלמנט אינם נזכרים. ובמדה שיש סתירה בין שני חוקים - חוק הועדה הפרלמנטרית וחוק בתי-הסוהר - העדיף הוא חוק בתי-הסוהר. (י. בריהודה: זה היה בימי האנגלים, כאשר לא היה פרלמנט ולא הייתה ועדת פרלמנטרית).

בישיבה, לאחר השיחה עם היועץ המשפטי, היו דעות שונות בוועדה. היתה דעה שעלינו לקבל את דעתו של היועץ המשפטי ולפנות לבית-הדין הגבוה לצדק; היו חכרים שפירו, שעצם הפניה לבית-הדין הגבוה לצדק, פירושה שועדת החקירה החליטה שאינה רשאית להזמין עציר.

ברצוני להזכיר לכם, שבקשר עם השמיעות שהיו בעתונות עוד לפני שקמה ועדת החקירה, היה בית-דין חוקר של המשטרה עצמה והיא חקרה עצורים ולא נתעוררה כל שאלה. אני גם זוכרת שועדת הפנים בחרה ועדה שבקרה בבתי-הסוהר. מכל מקום, היו חברים שלא הסכימו ליצור תקדים הקובע שעציר אינו יכול להיות מחבא לפני ועדות החקירה. ואז, החלטנו, על פי סעיף 5, להוציא צו הבאה לגבי העצירים. בינינו שוחחנו על כך, שאם יש ספק לגבי הנשק העלול להגרם לתביעה או להגנה המשפטית, דבר זה בוגע רק לגבי העצירים היושבים עדיין ולא לגבי העצורים הנמצאים חופשיים. עלי לציין גם שהיועץ המשפטי לא טרח כלל להציע לנו סידורים מתאימים בנוגע לשופט החוקר. הוא אמר בפני השופט שישות זו וסמכות זו ניתנים רק בידי השופט (י. בריהודה: האם זה כתוב באיזה חוק?).

אני צריכה עוד לציין, שכאשר חתמתי על צו הבאה, היתה השעה 12 בצהריים ביום ג', שעתיים לפני הפניה ליועץ המשפטי לשופט החוקר. והיתה החלטה נוספת. הענין בגמר בבזיון נוסף.

כפאי עד לציין, שהשופט החוקר פסק שעצורים אינם יכולים לפופיע בפנינו, לא רק בזמן החקירה אצלו, אלא הוא פסק שהעצורים אינם יכולים להיות סובאים לפנינו, גם כאשר הם יהיו בפני שופט אחר.

עד כאן הפרשה העובדתית. לאח זאת נתקיימה ישיבה פנימית של ועדת החקירה ושוב היו בה דעות שונות. גם אז הובעה דעה שיש להתחשב ולקבל את החלטתו של השופט החוקר, היות וקיימת עבר עובדה של החלטתו ולפנות לבית-הדין הגבוה לצדק. דעתי היא, שבית הדין הגבוה לצדק, לגבי ועדת חקירה זו - שנבחרה על-ידי הכנסת - אינו רשאי לפסוק ולצמצם את סמכותה.

ח. למדן:

יש לנו עכשיו כמה אפשרויות. ישנה אפשרות שחברים אחדים מציעים אותה. ישנה אפשרות להוציא חוק ועדות חקירה. בשני הדברים האלה - וכאן אני מביעה את דעתי הפרטית - יש מעין הבעת דעה של הכנסת, שאין בסמכות ועדת החקירה לחקור עציר. אני חושבת שישנה דרך, שהייתי מעדיפה אותה לפני יצירת עובדה כזו. הדרך היחידה היא, שהדבר הזה מובא לכנסת והכנסת מודיעה שועדת החקירה הפרלמנטרית אינה מוגבלת על-צדי הודעת היועץ המשפטי. בידי שר המשפטים ישנה אפשרות לסלק דבר שנעשה, לדעתי לא כדוין, על-ידי היועץ המשפטי. לדעתי, גילה היועץ המשפטי יחס בלתי הוגן לוועדת החקירה במעשיו אלה. ניסיתי לשאול חוות דעת של כמה יועצים משפטיים, וכלם סרבו לומר דבר - וגם זה פירושו דבר מה. מותר לי גם לומר כאן, שהיועץ המשפטי שעזר לנו בעבודתנו מטעם משרד המשפטים, אמר לנו גלויות, שאינו מקבל את דעת היועץ המשפטי כי אין היא צודקת.

לדעתי צריכה ועדת הכנסת והכנסת, בצורה שאינה משתמעת לשני פנים להודיע שאין היא מקבלת דבר זה.

היו"ר י. הררי:

עלינו להחליט אם אנו רוצים בבעיה זו, או אם אנו מביאים אותה לכנסת וכיצד מביאים אותה. הצעתי

היא שהכנסת תדון בזה.

ח. למדן:

כשם שועדת החקירה אינה מוסמכת להחליט בעצמה - חושבני שגם ועדת הכנסת אינה מוסמכת, והמליאה

צריכה לדון בשאלה.

י. שפרינצק:

זו הפעם הראשונה שבחרנו ועדת חקירה פרלמנטרית לענין אקטואלי. הענין הוא מדוין, ותהיה לו השפעה לגבי עתיד של ועדות החקירה הפרלמנטריות. אמרתי ליושבת-ראש ועדת החקירה, שבענין הראשון אין הכנסת יכולה להכנס לתחום הסמכויות של השופטים וכל זמן שקיימים שופטים, הם ריבוניים בענין זה. אשר לענין השני - כיצד לתקן את הדבר, כדי שועדת החקירה תוכל להמשיך בעבודתה ולחקור את העצירים - אמרתי לה, שאם הענין יובא למליאה, הוא יעורר וויכוח. אני מציע לנסות לברר את הענין בוועדה ולהגיע לכלל הסכמה מתוך הבנת הענינים. אני מבקש שנמצא ~~הענין~~ ~~הענין~~ שיובא לכנסת מתוך הסכמה, כדי לחסוך וויכוחים וזמן. אחרת, יכול הדבר להתפתח ולקבל צורה שאינה טובה לריבונות המוסרית של ועדה פרלמנטרית שבוחרים בכנסת.

מ. ארגוב:

בשבילי השאלה היא קונסטטוטיונית משפטית לגבי כל ועדה פרלמנטרית ואין לי כל ספק שהענין צריך להיות נידון גם כאן וגם בכנסת. אם לראות את הענין בצורה אובייקטיבית וברצינות לדעתי עלינו לשמוע את חוות דעת שר המשפטים והיועץ המשפטי וללמוד את כל הענין. אינני יכול להרים יד בעד או נגד, כל עוד אינני יודע את הענין. אין זה מספיק בשבילי כאשר מזכירים סעיף 5 או סעיף 93 - אני רוצה לשמוע דעת מומחים מסמני בענין. אני דורש דיון מקיף גם לפני הדיון בכנסת, ואם לא כן, אתבע שהענין יחיה נדון בכל היקפו כדבר הראשון במעלה.

היו"ר י. הררי:

האם אנחנו יכולים להתפשר על ישיבה מיוחדת, שנזמין אליה את היועץ המשפטי. אנן מציע לקיים את הישיבה בהפסקת הערב היום בשעה 7, ולאחר זאת נחליט אם אנו נכנסים לדיון או מעבירים את השאלה למליאה.

פ. אילנית:

אני חולקת על דעת שני יושבי-ראש שועדת הכנסת ושאינה להכנסת לענין זה. ועדת החקירה נבחרה על-ידי הכנסת ורק מליאת הכנסת יכולה לפסוק אתה בשאלה.

היו"ר י. הררי: מבלי לנקוט כל עמדה, אני מציע להפסיק את הדיון בשאלה זו, מכיון שראש הממשלה, יושב-ראש הדירקטוריון של קרן-הקיימת, ומר שנהבי, שהוזמנו לישיבה זו, ישנם.

ה ר ח ל ט

לקיים ישיבת ועדת פנסת הערב, בשעה 19.00 לשם בירור שאלה זו, בהשתתפות שר המשפטים והיועץ המשפטי.

3. המניית אזרחות לקרבנות ההשמדה:

אסא

היו"ר י. הררי:

אנו עוברים לסעיף שהחלטנו עליו בשבוע שעבר - הקניית זכויות אזרח לקרבנות השואה. בהתאם לבקשתו של חבר הכנסת ציזלצנג הזמנו את ראש הממשלה, את מר שנהבי ואת חבר הכנסת גרנות, יושב-ראש הדירקטוריון של קרן-הקיימת לישראל. אני מזכיר לחברי הוועדה, שהחלטנו לדון בבעיה זו, לא מבחינה מפלגתית.

ד. בן-גוריון - ראש הממשלה: העניין הובא לפני הממשלה. הממשלה החליטה לכרר קודם על-ידי מומחים משפטיים מה היא המטענות היורידית של החלטה כזו. קבלנו חוות דעת המומחים - דעתם היא שלילית. אבל דאינו שלבעיה זו יש צד מוסרי פוליטי ולא רק יורדי בלבד, כי יש שתי פנים לדבר מבחינה מוסרית פוליטית. מצד אחד יש בזה ג'סטה מצד מדינת ישראל, לגבי הקרבנות שלנו באשר אנחנו חושבים אותם לאזרחי האומה, שלאומה הזאת יש מק מדינה אחת - מדינת ישראל. אבל, מאידך גיסא יש פנים אחרות - היות וספק אם יש לזה איזו מטענות יורידית משפטית, הדבר עלול להתפרש כמסחר שהמדינה סוחרת בזכרון ששה סיליונים, למען שתוכל לתבוע כספים או משהו מזה. אנחנו החלטנו, בסרם שנדון לגופו של דבר, למנות גם ועדה ציבורית משלשה מחברי הממשלה ובקשנו את ההנהלה הציונית שתמנה שלשה חברים ושלשה אנשי ציבור יחד עם מר ליאו כהן, שהם יחוו דעתם על הצד המוסרי הפוליטי. לא קבלנו עדיין חוות דעת זו. אנחנו לא קבענו עדיין עמדה בנוגע לשאלה זו. זהו מה שרציתי למסור לוועדה.

היו"ר י. הררי:

עד כמה שאני מבין, היתה שאלה, שאם חבר הוא בר ביצוע, הוא יתקבל על-ידי הכנסת כחוק האחרון לפני שהיא מתפזרת.

לפני שהיא מתפזרת.

ד. בן-גוריון - ראש הממשלה: בודאי - אם הכנסת תשב עד אחרי 7 יולי. אבל העניין טעון עיון רב. זהו ענין דק מאוד וצריך לעשותו סתוך שיקול רב וסתוך בחינת הענין מכל צדדיו.

א. ציזלצנג:

מכיון שאני עוררתי את השאלה הזו בישיבה הקודמת של ועדת הכנסת בדצוני לשאול את ראש הממשלה שאלה, אני מסכים בהחלט שהענין הוא דק מאוד וטעון זהירות. אני גם מצטער על כך שכבר ניתן לו פרסום בעתון, אם כי כאן העירונו במפורש שהענין אינו לפרסום. בישיבה הקודמת הובאה הצעה שנתמכה על-ידי כלם, שהדיון בענין זה, ייעשה בין כתלי ועדת הכנסת - אין פירוש הדבר הזה, בלי הממשלה, ובודאי

א. ציזלינג:

ובודאי לא בלי הנהלת הסוכנות. ברור, שדבר זה צריך להעשות כאן, על סנת שכל חלקי הבית יהיו משותפים מראשית בריאתו עד סופו, על סנת שהדבר יובא בצורה כזאת לכנסת כדבר הטוב ~~מן~~ הבית אל הבית - כמובן אם יוחלט להביאו - בלי פרסומים מוקדמים ובלי פעולות כאלה שיכולות לגרוע מערכו. אין איש מעוניין שבענין זה תהיה מחלוקת, והיה לנו כבר תקדים מעין זה ביום מרד השואה, שכאשר בא הדבר הזה, היתה הבנה שהדבר יבא בשלמותו. זה אינו עומד בממירה לקו שמסר עליו ראש-הממשלה, אבל נותן לו גם את הדמות הציבורית במסגרת של הכנסת והנהלה הציבורית. אני שואל אם זאת היא הדרך המתאימה:

ד. בן-גוריון: ראש הממשלה: יצא שאלה פוליטית, אבל לא מפלגתית בענין זה. אינני רואה כל ענין שדוקא הממשלה תכניס את החוק הזה. אני חושב שהממשלה תמסור את החומר לוועדת הכנסת כאשר נקבל את מסקנות הוועדה הצבירית, ואם ועדת הכנסת תרצה - במקרה שהחלטה תהיה חיובית - היא תוכל להביא את זה לכנסת.

א. ציזלינג: אמרתי שהדרך הציבורית, הציבוריות המקיפה ביותר זוהי ועדת הכנסת. אין זה בא במקום החברים שקבעה הממשלה. אבל אינני רואה שהוועדה הצבירית תהיה זו של הממשלה בלבד והנהלה הציבורית ושלשה אנשי ציבור.

ד. בן-גוריון / ראש הממשלה: אם כך - אני רופה לענות בשלילה. אם הכוונה היא שזה רק ענין הכנסת - אני חושב שמדינה זו עשו אותי לאנטי-ציבירי. הענין הזה הוא ענין יהודי "פאר-אכסלנס" ואינני חושב שזה צריך להיות נידון רק בוועדת הכנסת. לצערי אין לנו איזה מוסד מוסמך, שכל היהודים בעולם, עד עכשיו מופיעים בו, אבל יש ארגון שיותר מכלם פייצג את היהודים - זוהי ההשלה הציבורית. אנחנו עשינו מה שהיה נראה לנו כדבר ציבירי, במדה שאפשר לייצג את הדעות השונות בהרכב הוועדה גם מצד הממשלה, גם מצד ההנהלה הציבורית וגם מצד אנשים ציבוריים. אין שום עניני מפלגות.

חושבי, שהוועדה תעשה את שלה. אנחנו במסור לוועדת הכנסת חוות דעת הצעדה הזו. אם ועדת הכנסת תרצה לדון על זה לחוד - אני מתנגד לזה. אבל אני רוצה שיהיה תיאום, ושלא רק הכנסת תעסוק בזה. זהו ענין השייך ליהודי העולם, ויש לשמוע אנשים שאינם רק בתוך הכנסת. על כל פנים, הממשלה תמסור לוועדת הכנסת את כל החומר שישנו בידה.

י. ט-יהודה: לי נדמה שראש הממשלה לא הבין את השאלה ועל ק ברצוני לחזור עליה. מתוך הנחה שאני מקבל אותה שראש הממשלה הביע כאן דעה שענין זה אינו יכול להעשות רק על-יד יהודי ארץ-ישראל, כי זהו ענין יהודי משותף לכלל יהודי ארץ-ישראל, יהודי הגולה, המוסדות של יהודי הגולה, ההסתדרות הציבורית, הקרן-הקיימת - מתוך הנחה זו - האם אינך רואה, שזה יעשה בצורה בלתי מפלגתית, צריך שהדבר הזה יעשה יחד עם הכנסת, כלומר עם ועדת הכנסת? (ד. בן-גוריון - ראש הממשלה: התשובה היא לא. כי הדבר הזה נעשה באופן בלתי מפלגתי). כי כל דבר שמוציא מן הכלל מפלגות מסוימות - ~~מפלאאאא~~ הוא מפלגתי.

ד. בן-גוריון - ראש הממשלה: גם בכנסת לא פיוצגות כל המפלגות בישראל.

אני מציע שנבוא לדון על שאלה זו לאחר שנקבל את
חוות הדעת הועדה כי הבינותי שהחומר ימסר לוועדת

מ. ארגוב:

הכנסת.

ד. בן-גוריון - ראש הממשלה: חוות דעת המומחים אני יכול להמציא לכם
בהקדם. חוות דעת הועדה הצמצורית -

נמסור לכם רק כשנקבל אותה.

א. ציזלינג: אני מזכיר לכם, שועדת הכנסת החליטה בישיבתה
הקודמת לשמוע בפתח הדיון הזה את החבר שנהבי,
אשר אהב את השאלה הזו גם לממשלה וגם אלינו. אני מציע לשמוע את דבריו
בענין זה.

מ. שנהבי: אני מצטער שאני מוכרח להתחיל את דברי בהנמקה
אחרת מאשר ראש הממשלה. אני העליתי את ההצעה
הזו בתור אדם אשר עסק בנעיה של הנצחה במשך 9 שנים. לא אעמוד על כל
השתלשלות העניינים, אבל ברגע שהוצעה ההצעה הזו היה תור שיש כאן שאלות
שהן די עקרוניות מבחינה משפטית בין-לאומית ומבחינה משפטית מדינית והדיון
שהתחיל מסביב להצעה זו - אני רוצה לציין שהיא נמצאת 9 חדשים בעבודה
שעברה שלבים שונים - כאשר אין תקדים לענין זה בחוק הבין-לאומי והוא
יכול לסבך את מדינת ישראל עם אחדות מהמדינות האלה. נקבעה ועדה של יועצים
משפטיים משלשה משרדים וגם בא-כח של הקרן-הקיימת לישראל, שעסק בשאלות
ירושה מבחינה משפטית. הועדה הזו סיכמה את עבודתה והיא הסתמכה על חוות
דעת שהוצגה מחוץ-לארץ. נסעתי לשם מטרה זו במיוחד, כאשר היה ברור
שהפרובלימה היא עדינה. אני מתפלא מאוד שקאש הממשלה סיכמה את חוות הדעת
בתור שליליות. אני מוכרח לומר שלו הייתי מקבל חומר עם דעות שליליות -
לא הייתי מעיז להציע הצעה זו.

אני גם יודע מה שסיכמה הועדה של ראש הממשלה.
הדעה בדרך כלל, אגא של המומחים שדברתי אתם, של פרופ' לאוטרבך, גוגנהיים
וגולדמן, היא כי אמנם אין תקדים כזה לחוק, אך כשם שלהשמדה לא היה
תקדים - והיה לה מקום - כך יש מקום כתוצאה מהשמדה זו לתגובה זו, בצורה
זו.

יש לי חוות דעת זו ואני יכול לקרוא אותה
בפניכם, בעיקר של פרופ' לאוטרבך. בכון, שעל צד אחד של השאלה נתנו
כל המומחים תשובה שלילית, ואני דוקא מוכן להספור את זה, כי אני חושב
שראש הממשלה התכוון לזה. זו היתה השאלה אם זכות זו, הניתנת באופן
רטוראקטיבי לאנשים שאינם בחיים, עוברת בירושה לילדים. דעת כל המומחים
היתה שאסור לקשור את שני האלמנטים האלה יחד, ודעה זו התקבלה. היו דעות
שאינן להוריד מהערך של אקט זה על-ידי קשירת הצד המעשי והמוסרי שבדבר,
וזה מבלי לסגור את הדלת שבידי ראש הממשלה תהיה האפשרות, להשתמש בזה,
כעבור שלש ארבע שנים, בבוא הזמן. אך אין זה ענין הנוגע כרגע להצעה
המוצעת לכם, ואין זו שאלה העומדת כרגע לדיון.

אשר לעצם הביצוע. מענין לציין שאם כי
דברתי עם הרבה מאוד אנשים בשאלה זו, לא נתנה פרסומת ~~לענין זה~~,
כפי שבקשתי. ברור, שיהיו חוגים שיחשבו צעד זה כמרחיק לכת ביותר, בעיקר
בין המתבוללים, כפי שאמר ד"ר גוגנהיים. ברור, שכדי למנוע התנגדות
מוקדמת לא צריך היה בכלל לפרסם את הענין. דבר שני, דברים הביעו את הדעה,
שטוב היה אם הכנסת תביא חוק זה בתום תקופת קיימה.

א. גרנות: הרעיון הזה הוא המשך של פעולה קודמת הנמשכת
כבר זמן רב בחיפוש הדרך המתאימה ביותר להנצחת
קרבות השואה באירופה. היה ועד בשם "יד-ושם", שבראשו עמד דוד רמז ז"ל
והועדה מצאה שהרעיון הזה הוא חשוב ושכדאי לטפל בו. עלי לומר שמר שנהבי
היה לא רק הכח הפועל, הוא היה יוזם הרעיון והפעולה מהרגע הראשון ועד
עתה.

א. גרנות: לעצם הרעיון - זהו רעיון מקורי ונועז וכמו כל רעיון מקורי ונועז הוא מביא לכל מיני היסוסים וספקות. אני בדרך כלל לא היית בטוח אם הדבר הזה אפשרי מבחינה משפטית, לאחר שראיתי את החומר נוכחתי לדעת שגדולי המשפט הביין-לאומי חושבים אחרת. אני מסתפק במה שקראתי בחוות דעתו של פרופ' לאוטרבך - בעל שם עולמי ופרופ' רנה כסה. לדבריהם, יוצא שאין זה רק רעיון מקורי ונועז, אלא הוא גם בגבולות האפשרויות היורידיות. אני משתוסם שראש הממשלה קבל את החומר הזה בתור שליילי. קראתי גם את חוות דעת הועדה וגם לה אין יחס שליילי.

דבר אחרון, אני יודע על הועדה הציבורית הזו, מפני שהוזמנתי להיות חבר בה בתור יושב-ראש הדיקטוריון של הקרן-הקיימת לישראל. (א. ציזלינג: אפשר לדעת מי הם החברים?) שלשה חברי הממשלה, שלשה חברי הסוכנות - שמותיהם לא נקבעו על-ידי הממשלה / כי אם על-ידי הסוכנות. ביניהם הרב סימון, מ. שרת פ. רוזן, הרב שאג וא. שפטל.

חושבני, שראש הממשלה צדק בשעה שאמר שדבר הזה צריך להיות משותף למדינה ולציונות. דומני, שאת החוק הזה צריכה להביא הממשלה, עם גושפנקא של התנועה הציונית, של כנסת ישראל ושל ממשלת ישראל.

ו. ורהפטיג: ברצוני להוסיף מלים אחדות. אני מניח שהוזמנתי לשיבה זו, מפני שהייתי בזמנו חבר ב"ד-ושם" בראשותו של רמז המנוח. כאשר מר שנהבי גלל בפני בפעם הראשונה את הפרשה הזו, אמרתי לו שהצעה זו היא מאותן ההצעות שיש להזהר מאוד בהן כי בהן אפשר להגיע מן הנשגב אל המגוחך. ישנן הצעות כאלה שאם אתה מתלהב מהן זה יכול להיות דבר נשגב מאוד, אך אם תעשה איזו סטייה - זה יכול להפוך לדבר מגוחך.

ההצעה היא שכל קרוב וכל אדם יכול לבוא ולומר לממשלה, שכאן וכאן הושמד קרובו או ידידו, ולמסור את השם ולפי החוק יהיה זכאי הקרבן לקבל אזרחות ישראלית. כל עצם ההצעה באה כדי לתת שם לאלה שנשארו בלי שם.

ראיתי את כל חוות הדעת שהזכיר מר שנהבי, של יודעי משפט בין-לאומי בחוץ-לארץ, ורק באחת מהן, של רונינזון, היתה איזו נימה שליילית - לא לגמרי, אבל קצת. חוות דעתם של פרופ' לאוטרבך ושל פרופ' כסה, היא חיובית. גם רונינזון אינו מוצא שזה בלתי אפשרי, רק הוא מביע כמה היסוסים. אינני רואה כל אפשרות להתנגד לזה מבחינה משפטית.

מבחינה פוליטית מוסרית, שהיא גם המכריע בעניין זה - את הצד המשפטי אפשר להתאים, - לי נדמה שהיה זה צעד חשוב מאוד, כי כל עוד לא היתה לנו מדינה, לא יכולנו לעשות זאת. אם הדבר הזה יתקבל על-ידי הכנסת הראשונה, יהיה זה הישג גדול מאוד. אך יחד עם זה יש להשתדל ולהביא את חוק האזרחות לכנסת הראשונה.

אני מקדיש כי חשוב מאוד לא להכניס נימה ספוגתית לתוך העניין הזה, ועל כן אני סבור שאם יוציאו את הדבר הזה מידי הממשלה יהיה בזה משום התגרות של גורם אחד בגורם שני.

א. ציזלינג: בהתאם להחלטתנו הקודמת, לדון בשאלה לאחר שמיעת דעת המוסחים, אני מביא לפני ועדת הכנסת את ההצעה

הנאה:

א. ציזלינג: "ועדת הכנסת בוחרת ועדת משנה ומבקשת את הממשלה ואת ההנהלה הציונית לצרף אליה את נציגיהם, לבירור שאלת הקניית אזרחות למושבי עם ישראל בידי הצורך הנאי." יחד עם

ועדת המשנה תביא את סיכומיה פאשה הממשלה והנהלה הציונית בפני ועדת הכנסת.

בהמשך לשכרי חבר הכנסת ורפהטיג אני מצטרף שהוכנסה בזה נימה מפלגתית על-ידי ראש הממשלה. אני רוצה להעיד עלי את החבר שנהבי שהייתי אחד האנשים הראשונים שהדבר הזה הובא בפניהם, עוד לפני שהובא לפני ראש הממשלה ואני אמרתי לו "לך אל הממשלה, ראש הממשלה ואנשי ציבור אחרים, על סנת שהדבר יקבל אופי ציבורי כללי ולא מפלגתי".

אין עלי כל תרעומת על הממשלה שהיא קבעה שיש לה שלשה נציגים. להיפך. אני מתכתחילה אמתי ששהנהלה הציונית צריכה להיות שותפת לזה. אך ראש הממשלה אמר כאן שהכנסת, וועדת הכנסת אינן מייצגות את כל המפלגות. אני מתפלא שועדת הכנסת אצא פתאם אינה ציבורית ואנשים אחרים הינם ציבוריים. כאשר אני שומע את ההרכב הזה הרי הוא מקבל אופי מפלגתי כיון שבהנהלה הציונית לא כולם מייצגים. אינני יודע לשם מה זה דרוש. מדוע להמעיט את דמותה של הממשלה? מדוע לעשות מזה ענין מפלגתי?

אני מקווה שועדת הכנסת תקבל פה אחד את הדבר הזה מפני שאין בו שום התגרות באף אחד ואין בו רצון להמעיט את מישו.

י. כסה: עלינו להוקיר את מאמציו הגדולים של מר שנהבי בפעולתו להנצחת סיליונים מושבדים. אין זה דבר מפלגתי. במשך שנים הוא פעל כיחיד, בלי כל יפוי-כח מפלגתו.

אני, כשלעצמי, בעד כל הענין הזה. שמענו פה מפי ראש הממשלה שישנה ועדה הבודקת ומכינה את כל החומר, לאחר שטר שנהבי בא בדברים אלה. אינני מתנגד לכך שהדבר יעשה על-ידי הכנסת או ועדת הכנסת. אך מכיון שישנה ועדה המכינה הצעות, אני מציע שנבחר ועדת משנה שתקיים מגע עם הממשלה, עד אשר הדבר יובא לפני ועדת הכנסת.

ז. יהודה: יש לי שתי הצעות: ראשית, דומני שבאופן מקרי הובא הדבר לוועדת הכנסת ולא לכל ועדה אחרת של הכנסת. לכן, אני מציע שבמקום לבחור ועדת משנה של ועדת הכנסת, נטיל את התפקיד הזה על היושב-ראש ושני הסגנים, ובזה תיוצג הכנסת. על-ידי כך אנו מונעים אפשרות של וויכוח לאיזו ועדה צריך הענין לבוא ואנו מוציאים את כל שאלת המפלגתיות.

שנית, אם המסקנות תהיינה חיוביות חשוב מאוד שהכנסת הזאת תקבל את ההחלטות בהקדם. מצד שני קיים חשש שלא נספיק לסיים את עבודתנו, ועל כן אני מציע, שנקיים ישיבה מיוחדת למטרה זו.

ד. בר-רבשה: אני רואה קושי בבחירת ועדה בשלב זה. בישיבה הקודמת כאשר שמעתי את ההצעה הזו, היו לי היסוסים רבים בקשר לאפשרות ביצוע מטעמים משפטיים. לא היתה לי הזכות לקרוא את חוות הדעת שהוזכרו כאן, אך אני שואל את עצמי מה התועלת בבחירת ועדה כזו. הקושי הגדול ביותר הוא זה שהזכיר חבר הכנסת ורפהטיג בענין חוק האזרחות.

אני תומך בהצעתו של חבר הכנסת ארגוב שיש להמצא תחילה את כל החומר לוועדה.

א. רוזיאל-נאור:

הצעתו של חבר הכנסת צ. יהודה בנוגע לייצוג הכנסת על-ידי היושב-ראש והסגנים היתה יכולה להיות טובה, ממקרה שהכנסת היתה מקבלת את ההצעה שהנשיאות תייצג את כל הסיעות בבית. אבל אי-אפשר לדרוש מחלקים שבבית שאינם מיוצגים בנשיאות שיסכימו להצעה כזו. אפשר היה לבוא בדרישה דומה לו הועדה הצטרדית היתה מורכבת מאישים גדולים ובולטים כמו פרופ' קלאוזנר. אני מציעה לקבל את ההצעה לבחור בוועדת משנה שתייצג את כל מי שהיא צריכה לייצג בוועדת הכנסת.

היו"ר י. הררי:

ישנן שתי הצעות מרחיקות לכת: האחת, של חבר הכנסת ארגוב שאין הועדה דנה כרגע בענין. והשניה שבחורים ועדת משנה.

הצבעה

בעד הצעת מ. ארגוב - מיעוט
נגד - 7 ו ב.

ההצעה נדחתה

היו"ר י. הררי:

אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר הכנסת צ. יהודה סגל ההצעה לבחור בוועדת משנה.

הצבעה

בעד הצעת צ. יהודה - 5
בעד בחירת ועדת משנה - 12

נתמבלה ההצעה לבחור בוועדת משנה

א. ציזלינג:

הענין יובא על-ידי ועדת הכנסת לכנסת?

היו"ר י. הררי:

ועדת המשנה תחליט, כשם שעשתה בענין יום השואה. עלינו להחליט בת כמה חברים תהיה הועדה.

הצבעה

בעד 5 חברים - 6
בעד 7 חברים - 8

הוחלט

לבחור ועדת משנה בת 7 חברים - חברי הכנסת הרב מ. נורוק (מרכז), א. ציזלינג, ה. ברגר, א. רוזיאל-נאור, י. סרלין, י. כסה וי. הררי. ועדת המשנה תקבל החלטות ותביא את מסקנותיה לוועדת הכנסת תוך שבועיים.

4. חוק חסינות חברי הכנסת זכויותיהם ודרכיהם:

פרופ' שקי:
בהתאם לחוק המעבר, חותמים על כל החוקים נשיא המדינה, ראש-הממשלה והשר הממנה על החוק. נשאלת השאלה מי יחתום על חוק חסינות.

היו"ר י. הררי:
לדעתי צריכים לחתום על החוק נשיא המדינה ראש הממשלה ושר המשפטים.

א. צידון:
בחוקים שאין שר ממונה עליהם, נוהגים לחתום נשיא המדינה וראש הממשלה.

א. רזיאל-נאור:
במקרה שלא תהיה חתימה על החוק - האם הוא בר תוקף?

היו"ר י. הררי:
לדעתי החוק הוא בר תוקף מאתמול.

א. רזיאל-נאור:
במקרה שהחוק אינו בר ביצוע אם אין עליו חתימה - אני מציעה לדון על השאלה מי יחתום על החוק.

י. בר-יהודה:
אני מציע שנחליט, בלי כל דיונים, לפנות לנשיאות שלא תעמיד לדיון כל חוקים לקריאה ראשונה, אלא אך ורק חוקים הטובאים לקריאה שניה. ועדת הכנסת תהיה רשאית להחליט באופן יוצא מן הכלל על קריאה ראשונה של חוק, במקרה שתמצא לנחוץ.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00
=====